

EDINOST

206 Adelaide St. W.
Toronto 1, Ont.

Entered as second class matter at
the Post Office Dept. Ottawa.

Edinost

Boj proti fašizmu; je boj
vsakega poštenega rodolju-
ba; vsakega delavca in de-
lavke — pač vsakega brez
izjeme na politično, narodno
ali pa versko pripadnost!

CENA NAROČENINI:

Za Kanado in USA.
Za eno leto \$3.00
Za pol leta 1.75

Vol. 2. No. 58

Price 5c.

TORONTO, ONTARIO

FRIDAY, APRIL 28 1944

Price 5c.

Let. 2. šte. 58

MIHAJLOVIČ TERORIZIRA SRBSKE KMETE

šesdeset odstotkov Jugoslavije osvobojeno. Martinovič
obljubil pomoč maršalu Tito.

London — Nemški fašisti-
čni okupatorji izvajajo za-
poredno naval zadnja dva
tedna proti osvobojenega ter-
itorija v Črnogori. Ljute bor-
be so v teku mesta Sahoviči
in mesto samo je v tej ofen-
zivi že nekajkrat izmenjalo
oblast.

Vzlic težkih izgub okupa-
torji dovažajo sveža pojača-
nja, ter jih poženejo takoj
v borbo. Obseg borbe na tem
predelju pojasnuna poročilo
iz glavnega stana maršala
Tita, ki pravi: "Sovražnik je
v prvem spopadu pri Saho-
viči zapustil na bojišču 340
ubitih in ranjenih vojakov.
Ne glede na izgube sovra-
žnik nadaljuje ofenzivni na-
val in da se zavaruje naše
sile, smo začasno odstopili iz
tega mesta.

Na drugem predelju v Sr-
biji, je ubito preko 200 Mi-
hajlovičevih četnikov, večina
srbskih kmetov, katere je
Mihajlovič z silo mobiliziral
za borbo proti lastnih brat-
ov. Vjeti kmeti so pripove-
dovali, da je Mihajlovič na-
silno mobiliziral ne samo
njih, marveč oropal njihova
posestva in domove. Ko so
bili razoroženi so mnogi iz-
razili železo, za borbo proti
Mihajloviču in nemških oku-
patorjev.

Preteklega tedna so se vr-
šili večji spopadi v Sandžaku,
ter ob železniški progi
Prijeđor-Omarska, Sisak-Za-
greb in blizu Generalskega
Stola, je iztirno več tovar-
nih vlakov in poškodovana
železniška proga.

Zadnje dni je prispel v
Bari, Italija, srbski svečenik
Vlado Zečević, minister za
notrajne zadeve vlade mar-
šala Tita, da se zdravi vsled
zaoblenih ran. Ob tej prilo-
žnosti je izjavil, da je o-
krog 57.000 četvornih milj

TEŽKA NESREČA V MONTREALU

Montreal — Tukaj je na-
stala težka nesreča ko je
vojaško letalo "Liberator"
treščilo na stanovanja in je
pri tem nastala tudi eksplo-
zija. Napram tej vesti, letalo
je razrušilo skoraj za en
blok stanovanjskih poslopj
in pri tem kolikor je dozdej
znano ubilo 16 oseb.

**Come on
Canada**

**Buy
THE NEW
VICTORY
BONDS**

ozemlja Jugoslavije osvobo-
jeno, dočim celotno ozemlje
se računa 95.000 četvornih
milj.

Istočasno je naznanjeno,
da je Martinovič, predsed-
nik jugoslovanskega Antifa-
šističnega odbora v Kairu
obvestil maršala Tita, da je
pripravljen podpirati sklepe
izvršnega odbora H. S. Stran-
ke, ki so bili odobreni 18
oktobra 1943 in kateri obso-
jajo proti-narodno politiko
Puričeve vlade. Dr. Milan
Martinovič je zelo znan v
krogih Hrvatske Seljačke
Stranke in je bil okrožni
tajnik v Sarajevu.

Osvobodilna vojska je
okupirala otok Mljet, 12
milj od Korčule, katera je
v rokah nacistov. Zavzetje
otoka Mljet dodaje isto po-
ročilo, je važni korak k splo-
šni invaziji obrežja.

Finska vladajoči krogi odklonili premirje

POVELIČUJEJO MOČ HITLERJEVE NEMČIJE

Moskva — Iz tukajšnih
vesti je ugotoviti, da so Fin-
ski vladajoči krogi, namreč
v od je social-demokratov,
kateri tvore večino v parla-
mentu, odklonili premirje s
Sovjetsko Unijo. Kot znano
ti so se sklicevali na prve
predloge za strani Sovjetske
Unije, češ da so drastični in
nesprejemljivi, ter zahtevali
ublažitev istih. Dne 27 mar-
ca in potem ko je prispela
finska delegacija v Moskvo,
sovjetska vlada je prve
predloge za premirje znatno
izmenjala in zmanjšala
prvotne zahteve. Kljub temu
Finski vladajoči krogi so na
zadnjem zborovanju parla-
menta odklonili predloge za
premirje.

Andrej Višinski, zamenik
komesarijata za vnažne za-
deve Sovjetske Unije je de-
jal: "da so Finski odgovorni
krogi po dveh mesecih pre-
govorov za premirje odgo-
vorili dne 27 aprila in z tem
obvestili sovjetsko vlado, da
ne morejo sprejeti mirovnih
predlogov."

Koliko je značilna odklo-
nitev za premirje finskih re-
akcionarnih vladajočih kro-
gov, je obenem zanačilno,
da se vodja finskih desničar-
jev, Linkomiesu, sklicuje na
moč Hitlerjeve Nemčije in
pravi da ni nobenega znaku,
da bi izgubila vojno. Med-
tem pa izdajalec Finskega
naroda št. 1. Mannerheim

V Torontu zbrali nad 11 tisoč dolarjev

Toronto — Zadnje nede-
delje se je vršil tukaj javni
shod, sklican po Združenem
Ddboru kanadskih Sloven-
cev, Hrvatov in Srbov z na-
menom podkrepitvi zbira-
nja pomoči za naš trpeči na-
rod v stari domovini.

Poleg govornikov od treh
bratskih narodov, oziroma
predstavnikov tukajšnih or-
ganizacij in podpornih druš-
tev, podano je tudi poročilo
koliko je katera narodnost
zbrala v to svrho. Br. Mari-
jan Kružič, urednik "Novo-
sti" je podal izjavo na shodu,
da so Hrvati v Torontu
zbrali nad \$7.000,00, zatem
Srbi nad \$4.000,00, dočim
Slovenci je bilo do takrat
zbranega nekako okrog 500.
00. Skupna vsota bi torej
znašala in sicer v prvih
dneh kampanje nad \$11.000.
00.

Dopis o samem shodu in
nujnosti za zbiranje pomoči
pride v prihodnji izdaji.

Pregled bojovnih črt proti fašizmu

OFENZIVA RDEČE ARMADE SE NADALJUJE OGROMEN PORAZ NACISTIČNIH
SIL V ZADNJIH NE KOLIKO MESECEV

Moskva, 25 aprila — Danes
je podano pregledno po-
ročilo ofenzive Rdeče Arma-
de na južni fronti za neko-
liko mesecev in vsebuje ogro-
men poraz nacističnih sil
za to dobo.

Rdeča Armada je osvobo-
dila 308.880 četvornih milj
ozemlja in je napredovala
v dolžini 715 milj, kar vklju-
čuje osvoboditev 370 mest in
ne manj kot 65.000 vasi in
naselj. Za isto dobo nacistič-
ne sile so utrpelo 500.000
mrtvih, ubitih in vjetih vo-
jakov, zaplenjeno ali pa vni-
čeno, 5.000 tankov, 10.000
topov in 130.000 evornih
avtov. Poročilo pa ne vklju-

čuje ogromno količino dru-
gega orožja, kot municijo,
strojnice, navadne puške itd.
Dokler se nacistični pre-
ostanki upirajo pri Sevesto-
polu, oddelki generala Mi-
linovskega so podvzeli ofen-
zivo z južne strani od Odese
in jim je glavni namen spo-

Kanadsko - Sovjetsko prijateljstvo

London, Ont. — Zamenik
sovjetskega poslavlstva v O-
ttawi, Gregory Tounkin, je
ob večji svečanosti v tem
mestu v počast Sovjetske
Unije izjavil: "Zmaga je za-
gotovljena, toda odvisna od
odločnosti katero smo pri-
pravni založiti da bi postala
čim prej ali se pa zna zavle-
či za daljšo dobo."

Nadalje, Gregory Toun-
kin je dejal: "Kanadski na-
rod je mnogo naučil o moji
zemlji in narodu Sovjetske
Unije, enako so narodi Sov-
jetske Unije mnogo naučili
o Kanadi. Duh razumevanja
naroda ene in druge države
raste in tudi odnosi se raz-
vijajo povoljno. Posebno vse
to pojasnjuje v nedavno pod-
pisanem sporazumu medse-
bojne pomoči, kot značaj-
nem dogodku v zgodovini
kanadsko-sovjetskih odnoša-
jev.

Kanada in Sovjetska Uni-
ja, ste dve državi toda bli-
nji sosedi ter posedujete
marsikaj skupnega v pri-
rodnem bogatstvu. Razvo-
jem zrakoplovstva obeh
držav se obeta ogromna
možnost za nadaljevanje so-
delovanja posebno na polju
zrakoplovstva, je dodal Gre-
gory Tounkin.

Nacionalni Odbor Kanad-
sko-Sovjetskega prijateljst-
va sklicuje javni shod dne 2
maja v Varsity Arena, kjer
bo glavni govornik Nadškof
of York, in bo govoril o
predmetu: "Moj nedavni o-
bisk Sovjetske Unije", ter
druge znane osebnosti iz ja-
vnega delovanja v Kanadi.
Poleg tega nastopi pevski
zbor od 200 članov pod vod-
stvom Emil Gartner.

Vstopnina je prosta. Pri-
četek ob 8.15 zvečer.

AVTNI DELAVCI ZA- STAVKALI

Windsor — Zadnjega ted-
na je zavstavkalo 14.000 avt-
nih delavcev pri Fordovi to-
varni v Windsorju. Delavci
so zastavkali vsled tega, ko
je kompanija na preračunan
način odslavila dva unijska
nadzornika s izgovorom da
sta prekršila določbe v spo-
razumu med unijo in kom-
panijo. To je pa kakor raz-
vidno izzvalo ogorčenost
med delavci, kateri so takoj
napovedali stavko.

Nobenega dvoma ni, da je
poteza kompanije v tem ozi-
ru bila prav dobro preraču-
nana in vpeljana že radi dej-
stva, da je komaj par dni
predno se izide termin po-
godbe med unijo in kom-
panijo in da se bo kompanija
sklicevala proti priznanju
kolektivnih pregovorov in
sporazuma z unijo, ker da
je slednja prekršila določbe.

Mestni župan Arthur Reu-
me, je takoj spričo stavke iz-
dal izjavo, da ne bodo vpo-
rabljani policijski kolčki na
zahtevo kompanije, zaeno
pa je naslovil apel na delav-
ce, da sami vzdržujejo red
za časa stavke.

Dozdeva se da pride do
sporazuma med unijo in
kompanijo in da se bodo de-
lavci povrnili na delo.

SESTO VOJNO POSOJILO

Ottawa — Finančni odbor
šestega vojnega posojila po-
daja pregled za prve dni
kampanje, katera pa presega
v denarnem znesku dosedaj-
ne kampanje. Kvota za en
bilijon in dvesto milijon do-
larjev, bo kakor razvidno iz
prvih dni kampanje izpol-
njena z doborim uspehom.

Toda za pripomniti pri
tem je tudi, da so Slovenci.
Hrvati in Srbi zbrali v Win-
dsorju namreč vnsali voj-
nih bondov za \$25.000,00.
Tudi no drugih naselbinah
so zbrali večje vsote za še-
sto vojno posojilo in z tem
otavo nospesili njeov po-
men: "Vse za zmago!"

VZNE MIRJENOST NACISTIČNIH KROGO V NARAŠČA

PRED SPLOŠNOM OFENZIVOM ZAPADNE EVROPE

London — Napram tukaj-
nim poročilom in raznimi
zunajnimi krogi, prevladuje
mnenje, da je nastala vzne-
mirjenost v nacističnih kro-
gih s ozirom na zavezniško
invazijo zapadne Evrope. Ta
poročila naslanjajo svojo tr-
ditve na podlagi iznenadna
gestanka med Hitlerjem
in salitetnimi vodjami, za-
tem pa na izjave nacističnih
krogov. Namreč nacistični
krogi kot znano so se bolj
norčevali o napovedovanju
zavezniške invazije zapad-
ne Evrope, kot pa smatrali
za resnost. In nobenega dva-
ma ni, da je njihovo norče-
vanje imelo tudi deloma us-
peh že radi dejstva, da se
zavlači invazija zapadne
Evrope že dve leti kljub razni
napovedi o pripravah. Zad-

nje dni pa so kakor trdijo ve-
sti, nacistični krogi spreme-
nili svoje izjave o invaziji
in napovedali znova splošno
mobilizacijo v Nemčiji ka-
kor tudi pri svojih salitetih.

Ze zdaj se nahaja v Nem-
čiji okrog 18 milijonov de-
lavcev iz Francije, Belgije,
Avstrije, Madžarske, Jugo-
slavije in drugih okupiranih
držav. Nacistični krogi vzlic
drastičnim okrepom proti
inozemskih delavcem, se pri-
tožujo vsled zastoja proiz-
vodnje in sabotaže. Poleg
tega pa če računamo na pod-
talna gibanja v okupiranih
državah, ter zaporedno bom-
bardiranje industrijskih in
prometnih središč ter spojov
z bojno črto, je verjetno, da
vlada vznemirjenost v na-
nacističnih krogih.

Nova koalicijska vlada v Italiji

London, 24 aprila. — Ka-
kor smo zadnjič poročali, da
je Bodoglijeva vlada poda-
la ostavko in Bodogli znova
dobil mandat za formiranje
nove vlade, je danes nazna-
njeno, da je premier Bodo-
gli formiral novo vojno vlad-
do Italije, v kateri so zasto-
pane poleg prejšnjih, šest
protifašističnih strank.

V vlado so stopili, komu-
nisti, demokrati, liberalci,
socialisti, kršanski demok-
rati in akcionisti. Bodogli
je zadržal položaj premie-
ja, dokler so drugi položaji
razdeljeni med ostalimi mi-
nistri in člani nove vlade.
Za formiranje nove itali-
janske vlade grede zasluge,
komunistični stranki, nam-
reč njenemu vodji Parmiru
Togliattiju (Ercoli), kateri se
je povrnil v zemljo po več
let izgnanstva iz Italije.

DELAVCI ZMAGALI V SUDBURY

Sudbury — Unijski lokal
598 Mine Mill and Smelter
W. Union poroča o nadaljni
zmagi unijskih delavcev v
Sudbury. Namreč zadnje
sredo je bila podpisana ko-
lektivna pogodba izmed
unijskega lokala 598 in Fal-
conbriges Nickel Mines LTD,
kjer je zaposleno okrog
1.000 delavcev.

Podpisana pogodba je pri-
bližna pogodbi ki je bila
prednedavnim podpisana z
INC in istim unijskem loka-
lom, katera vključuje vse
delavce razen uradnikov in
določa odbor za kolektivne
pregovore, oziroma predsta-
vništvo unije in kompanije,
kakor tudi odbor za porav-
nanje pritožb itd.

Pregovori z dotično kom-
panijo so pričeli 24 marca
tg. 1. Spričetka je izgledalo
po nekoliko posvetovanjih
med unijskem in kompanije
predstavnštvom, da se bo
cela zadeva zavlekla ali pa
postala brezupna. Kljub temu
pa je uspelo unijskemu
predstavnštvu znova pred-
ložiti pregovore in na podla-
gi katerih je bil dosežen us-
peh. Pogodba je podpisana
dne 19 aprila. In to je že
druga zmaga organiziranih
delavcev v tem zelo važnem
rudarskem področju.

V unijskem odboru so sle-
deči člani: Jos. Rankin,
Looyd Foster, John Davison,
Lavson Rae, A. McArthur,
Mel Winthers in Wm. Ro-
warth.

Unijski delavci vposleni v
tukajšnih rudnikih so spričo
tega proslavili svojo zmago
v popolni zavesti graditi
unijski pokret do najviše
stopnje in z tem zagotoviti
vse potrebne pogoje za iz-

Medtem značilno je, da so
vojni strokovnjaki pri oceni
nacistične armade podali iz-
javo, da se na zapadni strani
Evrope nahaja komaj nekaj
30 divizij, dočim na vzhodni
bojni črti 175 nacističnih in
salitetnih divizij. Vsled tega
dejstva so različna mnenja
in tudi obsodbe odlaščanja
invazije zapadne Evrope,
kajti če je 175 divizij na v-
zhodni fronti in komaj 30 v
zapadni Evropi, ne opravi-
čuje zadržka za ustanovitev
druge fronte.

Zadnjega tedna so zopet
krdela zavezniških bombni-
kov bombardirala industrijska
področja v Nemčiji, Av-
striji in celo Beograd ter druga
pristanišča ob Jadrans-
kem morju. V bombardiran-
ju je sodelovalo po tisoč
bombnikov raznih izdelkov
britske in ameriške zračne
sile.

General Vatutin podlegel operaciji

Moskva — General Niko-
laj F. Vatutin, kateri se pri-
števa med najodličnejše vo-
ditelje Rdeče Armade in ka-
teri je poveleval njenim od-
delkom od ofenzive pri Sta-
lingradu lanskega leta ter
zmagal v številnih bitkah
proti nacističnih okupator-
jev, je podlegel 14 aprila po
operaciji.

General Vatutin je bil za-
menjan na njegovo dolžnosti
v marcu in se je radi boleznii
moral podvržiti tudi operaciji,
katero pa ni vzdržal. Njegov-
vo mesto je prevzel maršal
Žukov.

Njegovemu pogrebu v Ki-
jevu prisostovalo nad 130
tisoč ljudi in njegovo truplo
je shranjeno z vsemi sveča-
nostmi Sovjetske Unije.

BOLGARI KLIJU BUJEJO NEMCEM

Švedski časopis "Aftongi-
dningen" v nekem članku
pravi, "kolikor je znano, so
sedaj na Bolgarskem nastan-
njene tri nemške divizije. To
pa niso najboljše divizije,
temveč večinoma sestavljene
z navadno uniformiranimi
edincami z nekaterimi tuji-
mi SS oddelki."

V primeru z tem ta list
pravi, da je to preslaba na-
cijska sila na Bolgarskem,
ko Bolgarska ima deset divi-
zij, ki so odločno naklonjene
Rusiji.

boljšanje delovnih in varno-
stnih razmer v rudniku.

Nekatere točke v podpisa-
ni pogodbi pridejo v raspra-
vo pozneje izmed obeh pre-
stavnštev, to je unijskega
predstavnštva in predstavn-
štva kompanije. Nadalje
je vključeno tudi, da mini-
ster zdravja dr. Vivian v
sporazumu s kompanijom in
lokalnim odborom odobri
načrt za zdravljenje in
zdravniško preiskavo.

MARŠAL TITO
(Njegov zgodovinski govor na drugi strani)

"EDINOST"

Published weekly at

206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
by Edinost Publishing Proprietor
in Slovenian Language

Registered in the Registry Office for the City of Toronto
on the 25th day of June, 1942, as No. 47999 C. F.

EDINOST

Izhaja vsak petek v slovenskem jeziku. Naslov lista:
206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Dopisi brez podpisa se ne vpoštevaajo. Rokopis nenarodnih
čankov in dopisov se ne vrača.

Resnost domačega fronta

V teku tekoče vojne navidezno ni opaziti pomanjkanja, kakor tudi ne brezdolja. Vse je v svojem pogonu in s ozirom na prebivalstvo in pa vojno proizvodnjo, organizirano armado itd., Kanada se prištevata na zelo vidno ako ne skoraj na prvo mesto. Toda notrajnost ki ni tako vidna, ampak zelo resna jo postavlja zlasti v zdravstvenem oziru na 16 mesto med Zedinjenimi Narodi.

V poslanskih zbornicah se zboruje in naglašja marsikatera potreba, na domačem frontu. Kljub resnosti ki obstoj zlasti v zdravstvenih ozirih v praktičnosti ni opaziti večjega prizadevanja odgovornih krogov.

Pomanjkanje stanovanj, je resno in aktualno vprašanje. Ravno tako nemir v industriji edino vsled pomanjkanja pravične zakonodaje. Kakor eno tako drugo vprašanje povzroča nezadovoljstvo in postaja kaj rodovito polje za one sile in kroge, ki izkoriščajo vsako drobtino in podžigajo notrajnega nezaupanja proti vodilnih krogov v politično reakcionarne svrhe.

Tako stanje se ne more odpraviti s odobrenjem resolucij, ampak z programom dela, kateri bi dajal zagotovitev za izboljšanje nešteto nujnih stvari za ljudstvo v splošnem.

Minister za delo je med drugim podal značilno izjavo, naprimer: "da je bilo izvršenih 1,014,498 nabornikov, 55 odstotkov od teh nesposobnih za kakršno koli vojaško službo." Če k temu številu dodamo umrljivost otrok, katera je znašala zadnjih deset let 90.000, zatem odstotek podvrženih jetiki ali pa raku, bi znašal skupno neverjetno ogromno odstotek ljudstva s razno boleznijo in kot posledica vsled denarnih sredstev.

Naznanjeno je da se bo vršilo 11 maja zborovanje v Ottawo in da bo glavni predmet zdravstveni načrt. Nič bolj bi ne bilo pripravnega in v interesih ljudstva v splošnem, kakor dejansko zdravstveni načrt, kateri bi omogočal vsaki družini, vsakemu delavcu in delavki res zavarovalni za proti bolezni. Toda tak načrt ne leži edino v priložnosti za zdravljenje v bolnišnicah in pa apoteki za zdravila, tembolj osnovno napornem in za zdravje škodljivim delom. Resnično zdravstveni načrt ki bi omejil in pa odstranil to težko notrajno rano med ljudstvom, je načrt, večja socialna pravičnost v vseh ozirih.

Zgodovinski govor maršala Tita

V današnjem iztisu smo pričeli obširen govor maršala Tita, poveljnika Narodne osvobodilne in Partizanske vojske, ter predsednika Narodne vlade. Svoj znameniti govor je održal lanskega leta in sicer na prvem zborovanju narodnih poslancev, kateri so prvokrat v povesti narodov Jugoslavije, Slovencev, Hrvatov, Srbov, Črnogorcev in drugih manjšin, ne samo predstavljali narodne želje in se posvetovali kako zavarovati narodno imetje, dejansko položili prve temeljne temelje za novo in federativno Jugoslavijo.

V zadnjih 23 let, narodi Jugoslavije so preživeli številno raznih vlad, toda notrajna uredba je ostala ne samo po starem, tembolj stopnja omejevanja in do cela odpravljena demokracija svoboda, zikanjanje narodne enakopravnosti ter socialne pravičnosti narodu in ljudstvu v splošnem. Vse kar so storili vsi predvojni režimi, so poostriili zakonske ukrepe proti narodnih interesov. Toda prvo zborovanje narodnih poslancev ki se je vršilo v Bihacu, je naredilo več, kakor pa vsi dotedajni režimi v Jugoslaviji.

Zatorej ni čudnega, če se je zbrana družba okrog Puričeve vlade v zamejstvu in pa notrajni izdajalci, Rupnik, Pavelič, znašla v enotnih vrstah v borbi proti Narodni osvobodilne vojske in osvobodilne borbe v splošnem. Kajti narodni program ki se jasno izraža v govoru maršala Tita in pred tem v govoru Josipa Vidmar-a, je program narodnih težej že iz zadnjih sto let.

Da — narodni program ne vsebuje "obznanen" za delavce in delavske stranke; ne vsebuje tlačanstva in ne vsebuje izkoriščanja ogromne večine ljudstva. In še bolj poglavito povrh vsega, da ne vsebuje položaj onim, ki so odgovorni za narodno bedo, teror in nasilje zadnjih 23 let.

Zato so ti osovraženi krogi dvignili hrup in strup zoper osvobodilno borbo naroda. Z tem si pa ne bodo pridobili ne simpatij in ne zaupanja, ampak še bolj globoko pokopali in sramotno povest svojega dela.

Prvi Maj

Nikdar prej v svoji povesti prvi maj ni simboliziral večjega pomena in nadeje delavcev in delavk celega sveta, kakor tudi vsih demokratičnih in svobodoljubnih sil, da strnejo enotnost v besedi in dejanju v borbi proti sovražniku narodov in človeštva — proti fašizmu.

Delavski razred bo praznoval znova svoj pomembni praznik prvega maja v popolni zavesti, da je to dan delavske solidarnosti celega sveta in da je njegovo rojstvo nastalo za osami delovnik v letih preteklega stoletja, namreč velike stavke v Chicagu leta 1884, ter končno uveljavljen kot delavski praznik leta 1889.

Delavci so navadno ta dan demonstriali svojo delavsko solidarnost z delavci celega sveta v demonstracijah in tudi drugače zborovanjih. Toda ogromna sprememba ki je nastala v svetu v razvoju vojne proti fašizmu, je spremenila tudi praznovanje prvega maja. Delavci bodo praznovali ta dan v tovarnah pri stroju, rudniku in raznem drugem delu v vojni proizvodnji in tisoči na bojnih poljanah v krvavih bitkah. Poleg tega vsega vse demokratične in svobodoljubne sile sveta streme za uresničenjem medsebojnega zavezništva ne samo v oboroženi borbi proti sovražniku, tembolj tudi povojni kooperaciji in sporazumu za napredek in progres narodov in človeštva. Za dejansko uresničitev štirih svobod, da se ne povrne v predvojni dobo, ampak v novo dobo ljudskega progressa, dejanske demokracije in socialne pravičnosti.

Letošnji prvi maj dejansko simbolizira svoj pomen

GOVOR MARŠALA TITA

RAZVOJ OSVOBODILNE BORBE JUGOSLOVANSKEGA LJUDSTVA
V ZVEZI MEDNAROD NIMI DOGODKI

Poročilo vrhovnega poveljnika Narodno-osvobodilne vojske in Partizanskih oddelkov Jugoslavije, Josipa Broza Tita, na drugem zborovanju Antifašističnega Sveta Narodne osvobodilne Jugoslavije 29. novembra 1943.

"Svojo narodno osvobodilno borbo lahko razdelimo na štiri razdobja:

1 — Kapitulacija Jugoslavije in začetni ljudski odpor tekom katerega so se oblikovali mnogotevilni partizanski oddelki za boj proti okupatorju.

2 — Preoblikovanje partizanskih oddelkov v redne vojne jedinice, batalijone, brigade, divizije in tvorjenje Narodno-osvobodilne armade Jugoslavije.

3 — Preoblikovanje Narodno-osvobodilnih odborov v pravo ljudsko oblast in ustanovitev Antifašističnega sveta Narodne osvobodilne Jugoslavije in 4.

Razdobje v katerem se nahajamo sedaj in sicer, preoblikovanje Antifašističnega Sveta Narodne osvobodilne Jugoslavije iz plošno strankarske oblasti v najvišjo zakonodajno oblast in ustanovitev Narodnega Odbora Ljudskega osvobodjenja Jugoslavije kot začasne vlade.

VZROKI KAPITULACIJE JUGOSLAVIJE

Prvo razdobje: Vzroki, zakaj je Jugoslavija tako hitro padla in zasušene naše domovine s strani nemških, italijanskih, ogerskih in bolgarskih čet, se danes jasni večini našega ljudstva. Dvajset let zatiranja Hrvatov, Macedoncov, Slovencev in drugih od strani velboskih hegemonistov; dalje nezasiščana korupcija vladajočih krogov v domovini in njihove zveze z najreakcionarnimi krogi v zamejstvu posebno z nemškimi in italijanskimi, z namenom, da se obdržijo na oblasti, zatem nezasiščano izdajstvo in špijonaža v naši armadi, a posebno v generalnem štabu — vse to so bili vzroki katastrofalnega in sramotnega poraza jugoslovanske armade v vojni. Ta poraz je imel katastrofalne posledice za ljudstvo Jugoslavije. Kralj in vlada, obenem z grupo ljudi, ki so bili odgovorni za usodo naše domovine, so pobegli v tujino.

Jugoslavija je bila razkosana in je postala plen takih razbojnikov, kakršnih nepozna zgodovina. V domovini je nastal nezasiščan teror in iztrebljavanje ne samo najnaprednejših ljudi, temveč iztrebljavanje vsega srbskega stanovništva na Hrvaškem, Bosni in Hercegovini, Vojvodini, slovenskega prebivalstva v Sloveniji itd. Nemški in italijanski okupatorji so spravili skupaj na Hrvaškem krvave ustaške zveri, a v Srbiji najogabnejšega izdajalca Nediča in so z njihovo pomočjo začeli izvrševati peklenško namero, da izerebijo Slovane na Balkanu. V tej težki, z gotovostjo lahko rečem, najtežji situaciji

v zgodovini našega naroda, se je našla samo ena organizacija v naši domovini, ki je bila dvajset let takorekoč izven prava in preganjana od vseh oblastnikov v Jugoslaviji, a ki je dala na razpolago vse svoje skušnje in organizatorične sposobnosti in vse svoje izkušene borce v službo zaslužnjega naroda. Komunistična stranka je bila edina, ki je vodila ljudstvo v oboroženi odpor, edina, ki ni obupala, temveč je dvignila zastavo osvobodilne fronte visoko in ki je vztrajala, obenem z ljudstvom do danes. (Burno odobranje. Klici: "Živela Komunistična stranka!")

Ustanavljanje so se začel partizanski oddelki naprej v Srbiji, Bosni in Hercegovini, dalje obli ljudski upor v Črnigori meseca julija, zatem širjenje partizanskega pokreta na Hrvaškem in Sloveniji. Vse to je pokazalo da je naša domovina, tako zasušjena, ostala neuklonjena in da so naši narodi pripravljeni doprinesiti tudi največje žrtve za svojo osvoboditev. Mali partizanski oddelki, skoraj prazni rok, so začeli naglo rasti in se razvijati v krepke oddelke, ki so jemali sovražniku orožje, zadajali sovražniku vse tježe in močnejše udarce, in pokazali, da jih ni mogoče uničiti navzlic vsem nemškim, italijanskim in ostalim okupatorskim močim, ki so začeli boj, da bi zatrili partizanski pokret v raznih krajih domovine. (Burno odobranje. Ploskanje).

Odbijajoči tako vse sovražnikove napade in pretvarjajoči se čim dalje v bolj močne partizanske skupine, je bila na jesen 1942 na odredbo Vrhovnega štaba ustanovljena Narodno-osvobodilna vojska Jugoslavije, (Viharno odobranje. Ploskanje).

NASTANEK NARODNE OSVOBODILNE VOJSKE

Pride drugo razdobje v Narodno-osvobodilni borbi. Ustanovljene so brigade, divizije in oddelki, osvobodjena so cela področja od sovražnikov in njihovih ustaških in četniških slug. Naša mlada Narodno-osvobodilna vojska je pokazala takoj spočetka, da je sposobna izvršiti tudi največje naloge. Veliko mest je bilo osvobojeni, naprimer: Livno, Glamoč, Mrkonjič-Grad, Jajce, Ključ, Bihač, Krupa, Slunj itd. Z ustanovitvijo Narodno-osvobodilne vojske se je pojavil uporniški duh tudi v krajih kjer je do tedaj vladalo relativno zatijše. V rednejših ljudi, temveč iztrebljavanju vsega srbskega stanovništva na Hrvaškem, Bosni in Hercegovini, Vojvodini, slovenskega prebivalstva v Sloveniji itd. Nemški in italijanski okupatorji so spravili skupaj na Hrvaškem krvave ustaške zveri, a v Srbiji najogabnejšega izdajalca Nediča in so z njihovo pomočjo začeli izvrševati peklenško namero, da izerebijo Slovane na Balkanu. V tej težki, z gotovostjo lahko rečem, najtežji situaciji

Narodno-osvobodilni odbori, ki so se dotedaj ustanavljali na osvobodjenem ozemlju, so se začeli ustanjavljati tudi naprej — osvobodjenjem in še celo na zasadenem ozemlju, ker je ta novi začetek narodne oblasti postajal vedno popularniji in ker ji je narod vedno

bolj zaupal. Dokler so spričetka Narodno-osvobodilni odbori ustanavljeni kot pomočni organi partizanskih oddelkov v vodstvu in pomaganju osvobodilne vojne, so ob ustanovitvi Narodno-osvobodilne vojske postali prava narodna oblast, (Ploskanje). Pred njimi so se zdaj pojavile mnoge druge naloge razen pomaganja partizanskim oddelkom in Narodni osvobodilni vojski. Nastalo je tretje razdobje, postavljačo nujnost za občasno oblast, katera bi bila kot centralni organ in združila vse ustanovljene in vstanavljanjem novih Narodnih ljudskih odborov.

POLOŽITEV TEMELJA NOVI JUGOSLAVIJI

Skricana je zgodovinka skupščina Antifašističnega Sveta Narodne osvobodilne Jugoslavije v Bihacu. Sprejeti so bili veliki in važi sklepi. Prvikrat po okupaciji naše zemlje, ustanovljeno je centralno politično vodstvo od predstavnikov vsih narodnosti Jugoslavije. To je bil prvi sestanek narodnega predstavnštva, katero je vzklilo iz naroda v najtežjih okoliščinah njegove dotjedajne delo. Ustanovitve Antifašističnega Sveta Narodne osvobodilne Jugoslavije, je ena od najvišjih tekovin naše narodno-osvobodilne borbe. Položen so temelji, na katerih se gradi nova in pravičnejša ureditev Jugoslavije — temelji kateri dejansko ustvarjajo bratstvo in enakopravnost vsih narodov Jugoslavije — temelji dejanske prave demokratične narodne vlade. (Burno odobranje. Ploskanje). S ustanovitvijo deželnega Antifašističnega Sveta Hrvaške, a pred tem Slovenske osvobodilne Fronte in njene Izvršnega odbora, začel se je v praksi ustvarjati princip enakopravnosti narodov Jugoslavije, začela se je oblikovati vekovna težnja narodov, da gospodarijo sami s seboj, (Odobranje in ploskanje).

V teku leta odkar je vstanovljen Antifašistični Svet Narodne osvobodilne vojske, nastale so velike spremembe ne samo v naši zemlji, marveč v celem svetu. Posebno v minulemu letu smo morali voditi težno in krvavo borbo s osvojevalcem. Pred Narodno-osvobodilno vojsko so bile postavljene velike, ampak častne naloge. V šestmesečnem razdobju od januara do julija 1943, prebrabli smo dve veliki sovražni ofenzivi, štrto in peto, ki so bile podvzete z namenom da vničijo našo osvobodilno vojsko in znova okupirajo dotedaj osvobojeni teritorij. To so bile težke preizkušnje. Vzdržali smo ogromne napore, v katerih so sinovi naših narodov pokazali izredna junštva in samovržljivost, s katerimi se bodo v bodočnosti ponasala nadaljna pokolenja. Kljub številni in tehnični premoči sovražnik, ni uspel vničiti jedro in moč naše Narodno-osvobodilne armade,

LAŽNA PRETVEZA

(Radio-govor prof. Borisa Furlana, London, 25. mar. 44.)

Katoliški škofi na Holandskem so lansko leto dne 16. maja izdali pastirsko pismo, v katerem protestirajo proti nacističnemu režimu in posebno proti deportaciji holandskih nadškof in vsi katoliški škofi na Holandskem. V vseh cerkvah so ga katoliški duhovniki prebrali svojim vernikom s priznico. "Mera je polna," so dejali holandski škofi, "nacisti zahtevajo od nas, da moramo delati za nemško zmagoto; ni dovolj, da ne moremo storiti ničesar za svojo domovino, marveč nas hočejo še s težkimi groznjanimi prisiliti, da pomagamo sovražniku; to je strašna krivica, proti kateri dvigamo svoj glas. Trdite, da je dolžnost vseh kristjanov, boriti se proti boljševizmu, je samo prazen izgovor."

To so bile pogumne besede katoliških dušnih pastirjev na Holandskem, in v povesti osvobodilne borbe človečanstva bodo ostale zapisane na častnem mestu. Njih moralna tehtnost je segala daleč preko ožjih holandskih meja. Kjerkoli se je katolik boril proti nasilstvu nacifašizmu, je mogel iz njih črpati

v ogromnem obsegu borbe proti fašizmu, toda zaeno v poučujočih vprašanjih. Združeni delavci v raznih industrijskih področjih in pa na bojnem polju v protifašistični borbi, izražajo nezmlajivo silo. In nobenega dvoma ni, da bi ne izkoristili svoje ogromne izkušnje za nadaljni razvoj svoje enotnosti in sporazuma tako za zmago nad fašizmom, kakor tudi zmago nad brezdeljem in predvojno krivico.

utehe v trpljenju in moralno vzpodbudo za nadaljno borbo.

Pod streli eksekucijskega pelotona se je pred par dnevi zrušil Puceu, katerega je alžirski sodišče obsodilo na smrt zaradi veleizdaje. Kakor so svoj čas odjeknile po vsem svobodoljubnem svetu besede holandske katoliške duhovščine, predstaviteljice duhovnega foruma, tako je pred par dnevi odjeknila izvršene sodbe alžirskega sodišča, predstavnika posvetne izravnalne in maščevalne pravice. In odmev je bil tem silnejši, ker sta obe oblast, duhovna in posvetna, v različnih prilikah in okolnostih, nezavisno druga od druge, izrekli isti krivdorek in ta krivdorek se glasi: takozvana borba proti boljševizmu je le prazen izgovor in lažna pretveza, pod katero se skrivajo povsem drugi zločinski nameni.

S Puceujem namreč ni padel samo predobro znani oportunističnega kalobarionista, ki postane izdajalec nad svojim narodom iz osebnih materialnih koristi. Z njim se zrušil ves sistem, skrbno izgrajen, v podrob-

nosti izdelan in umetno vzdrževan sistem laži in pretvez, s katerimi skuša koloboracionizem idejno zagovarjati in opravičevati svoje gnusno početje. Preganjanje komunizma in komunistov je Puceu skušal opravičevati z dolžnostmi francoskega patriotizma, zatrjeval je sodnemu dvomu, da ga je navdihovala sama skrb za dobro francoskega naroda. Toda alžirski solniki so spoznali in priznali, da so bili prav francoski komunisti najkritevnejši v organiziranju francoskega odbora in upora, in da je zato Puceujeva borba proti komunizmu šla v račun samo Hitlerju, služila samo tujim interesom in bila zato protifrancoška. In kot veleizdajalec je bil Puceu obsojen in ustreljen.

Resnica je samo ena, in samo ena je pot pravice, in ena je sodba svobodoljubnega kulturnega sveta. Kar je bilo res in prav na Holandskem in v Alžiru, ne more biti napačno in krivo v Ljubljani. Vsa Slovenija, vsa Jugoslavija je v harmoniji z zavestjo kulturnega sveta, je v prvih vrstah osvobodilnega boja. Naj se vnaodločnejšem trenutku vključijo v to borbo še oni maloštevilni, ki vstrajajo v protinardnih zmotah preteklosti, namesto da bi bili nekateri izmed njih na vodečem duhovnem položaju aktivni soustvarjalci novega kraljevstva svobode.

(Klici: "Živela naša vojska"!)-. Nasprotno temu, utrpel je ogromne izgube, dokler smo mi težkom in krvavom borbom si pridobili pred celim naprednim svetom simpatije in občudovanje, ter so po prvokrat zavezniki začeli priznati Narodno-osvobodilno vojsko z tem, da so postali v njen glavni štab, svojo vojno misljo, (Burno ploskanje). V teh velikih borbah posebno v teku pete sovražne ofenzive, smo utrpeli tudi sami težke izgube. Padlo je tisoče najboljših sinov našega naroda. Med temi člani Izvršnega Odbora Antifašističnega Sveta Narodne osvobodilne Jugoslavije, Ulira Pozderca, Veselina Masleša, Sima Milošević in nekoliko članov Antifašističnega Sveta. To je težka in nenadomestljiva izguba. Odamo počast vsem slavnim sinom, ki so položili svoja dragocena življenja za boljšo in srečnejšo bodočnost narodov Jugoslavije, (Nastane molk z klicem: "Slava jim"!).

Preliti so potoki dragocenjen narodne krvi, deset tisoč najboljših sinov našega naroda položilo je svoja življenja v teku dveh let nespremerne borbe s sovražnikom, da bi končno uspela resnica o stvarnem položaju v Jugoslaviji predreti v svetovno javnost. Teško je najti primeru da je en majhen narod kdaj koli plačal tako drago ceno, da prepriča svetovno javnost da je kri ki je prelita v Jugoslaviji, narodna kri, in ne onih sramotnih izdajalcev katerih doglavljeni živjajo gostoljubnost v zavezniških zemljah.

BORBA S IZDAJALCI DOMOVINE

Ena od nezasišanih prevlar cele poštene svetovne javnosti, je razkrinana v teku zadnjega leta. Izdajalska londonska vlada v zadnji dve leti, je goljafala cel svet z tem, ko je izjavljala da borbo v Jugoslaviji vodi njen minister Draža Mihajlovič. Da bi ironija bila temvečja, četniške bande na čelu z njenim ministrom — izdajalcem, so vodile borbo proti Narodno-osvobodilni vojski, na strani okupatorja. Vse to ni ovarilo pokvarjenosti tudi pri tem, da su uspehe Narodne osvobodilne vojske, pripisovali sebi, (Ogorčenje med delegati). Za času štrte ofenzive izdajalec Mihajlovič (Klici: Dol s izdajalci), je naredil sporazum z Nemci, Italijani in vstaji, da enotno zadajo smrtni udarec Narodno-osvobodilni vojski. Številni dokumenti, ki so nam prišli v roke za času naše ofenzive proti četnikom, odkrivajo ta peklenki načrt in nezasiščano izdajstvo teh narodnih izdajk. Kot je znano naši javnosti za časa velikih in slavnih bitk ob reki Neretvi in Gornjeg Vakufo, Draža Mihajlovič je zbral svojo vojsko v Srbiji, Sandžaku, Črnigori, Hercegovini in vzhodni Bosni, komaj nekaj 18.000 moč in jih privedel ob omenjeni reki z namenom da nam s hrbita zasadijo nož v pleča. S slalom okrašene, I., II., III., in VII. divizije in oddelki IX Dalmatinske divizije, so razbile ne samo Nemce, vstaje in Italijane ob reki Neretvi, tembolj prešle v odločno ofenzivo proti četnikom Draže Mihajloviča in jih pgnale od reke Neretve do Kolašina, kjer so jim zadale končni udarec, pač tako, da nepredstavljajo več neko večjo vojno silo.

Cse to so dejstva, ki jih ubežna londonska vlada ni mogla več zatajiti pred svetovno javnostjo in na ta način je bila odkrita končno celotna prevara.

Vsled slikovitih dogodkov izven naše zemlje, namreč slavnih zmag Rdeče Armade na vzhodni bojni črti, zdrobiti hitlerovskih elitnih armad (Klici: "Živela nepremagljiva Rdeča Armada. Živel tovariš Stalin!"), ustvarjeni so predpogoji za zmago zaveznikov, Anglije in Amerike v Afriki, predpogoji za okupiranje Sicilije in končno kapitulacija Italije, glavnega partnerja Hitlerja. Pri tem naj poudarim, da je pri kapitulaciji Italije odigrala veliko vlogo naša Narodno-osvobodilna vojska, katera je za celo dobo vojne prikovala ne manj kot 16-20 italijanskih divizij še prej kapitulacije. Naši oddelki so po peti sovražni ofenzivi prešli v kontra ofenzivo, ter osvobodili skoraj celo vzhodno Bosno, večji del Centralne Bosne, Bosansko Krajino, (Burno odobranje. Ploskanje). S kapitulacijo Italije in razorožitvijo deset italijanskih divizij v naši zemlji, Narodna osvobodilna vojska je na ta način prišla do velikih zalog orožja in se pomnožila z ne majn kot 80.000 novih borcev in v isti mah osvobodila velik del Dalmacije in Slovenije. Na ta način so zopet ustvarjeni predpogoji za nove zmagoslavne operacije Narodne osvobodilne vojske z ene in druge strani, pridobila si je glas pri zaveznikih kot dejanski vojaški faktor s katerim računajo ne samo zavezniki, nego tudi fašistični osvobodilci, kot s nasprotnikom na čiji strani je veliko število celo njihovih divizij, (Burno odobranje).

PO KAPITULACIJI ITALIJE

Po kapitulaciji Italije prišlo je do nevidnega poleta narodnega upora v Sloveniji, Dalmaciji in Hrvatsko. Danes ni niti enega okraja v Jugoslaviji, kjer ne prevladuje plamen narodnega razpoloženja za upor, (Ploskanje). Do 1. novembra so bila osvobojena ogromna področja naše zemlje. Osvobojen velik del Slovenije, Bosanske Krajine, cela vzhodna Bosna, velik del Centralne Bosne, Sandžak, Velik del Črnogore in en del Hercegovine. Nekoliko naših divizij je prešlo meje med Sandžakom in Srbijom, (Ploskanje) in začele znova osvobojevati srbski narod od nemških in bolgarskih roparjev, Nedičeve vojske in četniških band Draže Mihajloviča. Eno važno dejstvo je, da so naše partizanske sile v Macedoniji zadnje čase dosegle znaten uspeh in že v drugič zavzele Kičevo-Debar in tako ustvarile še jačje pogoje za razvijanje partizanskega pokreta v Macedoniji, (Ploskanje). Partizanski pokret v Macedoniji tesno jevezan s partizanskim pokretom in Albaniji in Grčiji, ter postaja resna podpora v razvoju partizanskega pokreta v Bolgariji, (Ploskanje). Najlepši uspeh našega narodnega upora, njegovega zgodovinskega značaja, je osvoboditev Istre in Slovenskega Primorja, po kapitulaciji Italije, (Burno odobranje. Ploskanje). Dvajset letno robstvo ni moglo vzlic vseh naporov fašistov, ni moglo odvzeti slovenskemu in hrvaškemu narodu njegovo nacionalnost in zmanjšati njegove težnje za zedineje s svojimi krvnimi brati in sestrami in drugimi narodi Jugoslavije.

Kot razvidno že iz omenjenega, situacija v Jugoslaviji in v svetu posebno v zadnjem letu, se je znatno izpremenila. Zahvaljujoči se zmagam Rdeče Armade, Hitlerjeva vojni mašina stoji pred katastrofo in zmaga nad največjim sovražnikom človeštva, ni daleč. V teku zadnjega leta, začel se je razpadati fašistični blok. Italija je izvržena iz njegovih vrst. Pri Hitlerjevih salititv vsled tega dejstva vlada še večja zmeta in razkrajanje. Odnosaji pa med zavezniki, Sovjetsko Unijo Vel. Britanijo in Združenimi državami, postajo močnejši, (Ploskanje), posebno je prišlo to te izjasnitve na moskovski konferenci predstavnikov treh velikih zavezniških sil. Vsa ta dejstva so ogromnega značaja tudi za našo Narodno-osvobodilno borbo. Trdnjša vera v zmago in dokončno osvobodjenje našega naroda izpod okupatorskega jarma, prepreza najširše sloje naroda Jugoslavije, kar pojasnjuje večji pritok novih borcev v Narodno osvobodilno vojsko ter pristopanjem narodno-osvobodilni borbi mnogih zelo znanih političnih, kulturnih in javnih delavcev iz vseh predelov Jugoslavije. Vse to je vplivna podkrepitev osvobodilnega gibanja in z druge strani pospeševate razkrajanju martenih aparatov Paveliča in Nediča, ter skupno oslabitev okupatorskih pozicij v naši zemlji, (Ploskanje).

UBEŽNA VLADA NADALJUJE PO STAREM

Kaj se pa ni izpreminilo v teku zadnjega leta kljub prej navedenim dejstvom, je politika izdajalske ubže vlade v Kairu in katero na žal temu se smatra pri naših zveznikih, kot zakonito predstavništvo naroda Jugoslavije. Nimam namena podajati se v tem poročilo v razlogo, zakaj je vendar tako, kako zavezniški trpe to vlado, katera je brez narodne zaupnice, ker soduluje preko svojega ministra Draže Mihajloviča s okupatorjem že dve leti proti naši Narodno-osvobodilne vojske, odnosno proti naroda Jugoslavije, in katera je izrazito reakcionarna in velikosrbska, kar se osobito izraža iz njenega sestava, to je da v njej sodelujo ljudi znani sestojanuarci Peter Živković in drugi. Toda eno lahko rečem: Ni niti enega boreca v Narodni osvobodilni in Partizanski vojski, ni niti enega rodoljuba sodelujočega v današnji veličanstveni borbi, kateri bi ne čutil srčne boli, kateri bi ne bil ogorčen vsako pot ob pomisli da ta vlada, katera ima na duši toliko zločinov in kateri je edino mesto na seznamu vojnih krivcev, še vedno sedi in vživa gostoprimstvo naših zveznikov. (Močno odobranje). Nam je precej dobro znano, da ta vlada deli vse v svoji moči da se na kakršni koli način vtihtopi v našo zemljo, to velja tudi za kralja, prej predno bi imel naš narod priložnost izreči besedo o njihovi usodi. Vemo da obstojajo in inostranstvo deloma reakcionarni krogi podpirajočo vlado in kralja v svojem prizadevanju. Ampak znan nam je tudi to, da ogromna večina naprednih demokratičnih elementov v zavezniških državah iskreno želi, da naš narod odloči sam o svoji usodi in da ustvari državno uredbo kakor zna za svojo (Nadaljevanje na 4. ts.)

Lenin je dejal Vso oblast Sovjetom

PRVI MAJ V KADIEVKI

Tega dne in tega mesta se zmiraj spominjam prvega majnika. Ta rudarska naselbina je v krogu še več drugih rudnikov premoaga blizu Poltave, nekaj sto milj od Harkova in Kievu v Rusiji. Dne 13 avgusta ob 4 uri zjutraj smo preplašeni zagledali ruske vojsake med nami v Galiciji na ruski fronti. Potihoma zaslišamo glasove: Predaj se pan, po skorej, predaj se pan, na ta način sem postal ruski vjetnik 1916 leta, v zadnji svetovni vojski. Za obotavljence ni bilo časa, z menoj so bili vjeti tudi, Miklavc, Jezeršek iz Ljubljane, Lovšin, Noman iz Ribnice, Podbnikar iz Idrije, Jukopila iz Pole in še nekaj drugih od našega odreda.

Drugi dan smo bili razdeljeni za delo, Jezeršek in jaz sta dobila delo v ruski vojaški pekariji v sredi mesta Kamene-Podolski. Tam delava nekaj dni, kar naenkrat pa ponoči praviva načrt da zbeživa, ker je to za nas dva preveč blizu bojišča. Med potjo sva se zgubila, jaz sem pa pod ruskom stražom pripeljal v Darnice, vjetniški logar pri Kievu.

Tam sem najdel še več znancev in novih prijateljev, tam me je naučil neki bosnjak-mahomedanec rusko čirilico. Vsak dan smo poslušali, Slavljani, Slavljani, idi v Jugoslavsko Legijo, isto je bilo tudi s čedom, za Česko Legijo. Odločil sem se da ostanem v logoru, nakar so me primorali in odpeljali v Kadievko. Posebno sitnosti nisem bil deležen od ruskih vojakov, nas Slavljane so klicali Pan (gospod), nemce pa germanski čort (hudič), ogre pa madjarski čort.

Za nekaj tednov sem njih razumel kaj zahtevajo od mene, ruska cirilica mi je pomagala da nisem imel preveč težkega dela v rudniku, zraven tega pa še nekaj kopejk (krajcarjev) plača na uro. Hrana slaba, vsak dan ribja župa, vsak dan premal kruha, zmiraj premal mahorka (neka vrsta ruski tobak) premal papirja za cigarete smo pač zavijali v papir kakršnega smo najdi.

Čortova robotna (delo), čortova vojna, čortova buržoazija (bogatinja) tega godranja je bilo slišati že povsod in vsaki dan od ruskih vojakov in delavcev. Nekaj mesecev tega življenja v vjetništvu nam je bilo kod cela večnost.

Nekoga dne februarja, meseca 1917 leta se zaslišajo glasovi, Revolucija, Revolucija tovariši, pojdot domoj (greš domu) pani, mir budet (mir bo). Pod vlado Kerevskoga ni bilo mnogo sprememb, časopisov skoraj nič, na lepkih čitamo da so volitve za Ruskojo Domu (ruski parlament). Neka druga živahnost je nastala, sliši se tovariši, tovariška, o boljševikih, da so pripeljali Lenina iz Švice, da se organizirajo Sovjeti soldatov, Sovjeti robotnikov (delavcev) in Sovjeti kmetov.

V Dumo so bili izvoljeni za večino boljševiki in menjševiki. Med njimi in drugim grupam v parlamentu ni prišlo do sporazuma, nakar je Lenin zaklical vsem skupaj:

VSO OBLAST SOVJETOM.

Červona (rdeča) armija se je organizirala, revolucija in kontra-revolucija in vseh krajih ruske zemlje. V Kadievki nam je rečeno, teper (zdaj) je svoboda, zdaj greš domu, lahko delaš kar si izučen, zdaj smo vsi tovariši in tovariške, mir bo. Od takrat smo imeli vsi enake pravice, vsi enako svobodo, povsod veselje in navdušenje za boljševike in revolucijo. Pri delu in na ulicah nam podajajo lepake, pan pročitaj što novo jest (kaj je novga) in na poslopih smo zagledali velike plakate.

TOVARIŠI PONIMAJ ŠTO TO JEST SVOBODA

(tovariši, razumi, kaj pomeni svoboda)

Pod tem pa še 10—12 točk, kaj se sme delati, kaj pa ne, v mestu so ustanovili mestni sovjeti in rdečo stražo.

Prvega maja že zgodaj zjutraj, velika živahnost vsi

praznično oblečeni, za rdečim zastavam so se zbirale in korakale večje in manjše grupe, klici povsod, Doloj buržuazija (dol z bogatim) živjo Lenin, živela revolucija, živjo boljševiki. V vseh grupah se je neprenehoma razlegala pesem.

Ustaj, ponimaj se, roboči narod.

(Vstani, dvigaj se, delavski narod)

Že več dni pred prvim majem smo slišali od rdečih armajcev da nastopajo armade, avstrijska iz Odeše na sever, nemška pa iz Rige na jug, da okupirajo celo Ukrajino. Ob desetih dopoldne se je začela neka nenavadna vznemirjenost po celi Kadievki. Prihod mnogih rdečih armijcev je bilo znamenje da se rdeča armada umika pred Nemci.

Po trgu in ulicah shodi in govori, prekljanje in vpitje, prokleti čorti germanski, tovariši, tovariške v pirod (naprej) pobimo germance, živela revolucija. Kdor je imel orožje in vsi v vojaških oblekah so se pridružili tem tovarišem in Kadievka je postala skoraj prazno in pustno mesto.

Od daleč smo slišali grmenje topov, čez nekaj časa popoldne pa že pokanje strojnico po hribskih blizu Kadievke. Brez odlašanja se podam po cesti iz Kadievke na pot za Poltavo. Na potu sem dobil družbo vjetnikov največ Nemcev in Madjarov, nobenega Slovenca. Ob štirih popoldne od daleč zagledamo nemško stražo, eden od teh nemcev nas vodi do nemške komande.

V vlakou od Poltave za Harkov čakamo na neki postaji, tam se pomešam med grupo ruskih fantov in deklet, ker vidim žalost in potrtost na njih obrazih, jih začnem tolažiti, da naj se ne brigajo preveč, da naj na žalujejo, saj pridejo vaši rdeči armijci kmal k vam nazaj.

To je poslušal neki nemški (Polak) vojak skoči k meni in začne vpiti nad menoj. Ti prokleta svinja avstrijska, Ti boljševik, tukaj te bom vstrelil kakor psa. Brez strahu sem mu odgovoril kar je zaslužil, obljubil sem mu tudi medaljo za njegovo hrabrost nad neoroženem vjetnikom.

Na kolodvoru v Harkovu, na vogalih, na križiščih, v vežah in na strehah so bile nastavljene strojnice in topovi nemških vojakov. Vse to je bilo pripravljeno za pobijanje boljševikov, za vničjeve revolucije.

V barakah za vjetnike najdem 5 Slovencev imen se ne spominjam za 3 vem da so bili iz Krasa, druga dva pa iz Štajerske, vsi so delali v premogokopu Juzuvka ne daleč od Kadievke. V teh barakah so izginili zadnji žarki boljševiške svobode za nas, nemška oholost je vpila na nas da smo vsi boljševiki in komunisti, da smo vse drugo samo ljudje ne, da nas čaka vojno sodišče in da smo že obsojeni na smrt.

Za Harkovske boljševike ni bilo barak, pod vedrim nebom in na dežju so njih preganjali in trpinčili, odmev bolečin in vpitja je dopiral do nas, kakor živino so njih vlačili na morišče, vsak si je moral sam za sebe izkopati svoj grob — umirali so za svobodo —

Tudi lažnjivih prerokov ni manjkalo tega prvega maja, carske zakramente in s cukrčkom potresene obljube so delili med narodom, narod se ni oziral na njih, oni je vstvarjal sam sebi svojo široko narodno svobodo, ta svoboda je vzgojila junake kateri se danes čudi celi kulturni in civilizirani svet.

Mogoče da ima danes Kadievka drugo ime, ima pa tudi drugo svobodo, svobodo navadnih ljudi, svobodo vojakov delavcev in kmetov, kar so pokazali čudeži zadnjih mesecev na vojaškem, diplomatičnem in političnem polju Sovjetske Rusije.

Ta navadni človek mesta Kadievke je danes živ spomenik, da je narodna svoboda narodna moč, narodno bogatstvo in narodna čast.

Zapisnik redne seje V. P. Z. Bled

Brat predsednik odpre sejo z društvenim pozdravom ob 8 uri dopoldne v navzočnosti devet članov Izvršnega Odbora.

1 — Čitanje zapisnika prejšnje seje z dne 29 februarja 1944. Zapisnik sprejet enoglasno.

2 — Poročilo tajnika: Dohodki za tri meseca so znašali in sicer za januar, februar in marc 1943. \$2,742.85

Izdatki za isto dobo	2,788.51
Zveza je imela izgubo	45.66
Bančna vloga 1 januarja je znašala	\$11,548.76
Koncem marca 1943	11,503.10
3 — Poročilo blagajnika: Dohodki za prvo tromesečje so znašali	\$2,744.41
izdatki za isto dobo	2,788.51
izdatki večji za	44.10
Denar naložen na Royal Banki	7,362.86
Na tekoči račun	1,452.61
Bank of Commerce v smrtinski sklad	2,687.63
Skupna vloga 31 marca 1943	\$11,503.10

4 — Poročilo mladinskega vodje. Za času tri mesečne kampanje so ustanovljeni Mladinski oddelki in sicer pri odseku št. 9 "Zarja" Sudbury, 21 članov, odsek št. 11 Toronto, 11 članov, odsek št. 12 St. Catharines, 55 članov in odsek št. 14 Kirkland Lake, 12 članov.

Članarine sprejel od Mladinskih odelkov:

Odsek št. 1	\$37.68	Frank, Ciber John, Artač Matevž.
" " 3	20.40	
" " 4	6.96	Odsek št. 7. Lemaič George, Zagar Ivan.
" " 9	7.56	
" " 11	372	Odsek št. 11. Čampa Rudolf, Urbanc Jožef.
" " 12	44.60	
" " 14	27.00	Odsek št. 14. Hrbolič Frances, Daničič Frank, Maglič Ivan, Malič Janez, Cendlar John, Buršič Paul.
Odsek št. 12 ima kredit za	44c.	
Skupaj:	\$147.92	

Opomba: Ta vsota je že priletela v tajniške in blagajniške dohodke.

5 — Sprejemanje novih članov.

Odsek št. 1. Levstek Mary, Arko John.

Odsek št. 3. Plut Matija, Žgonc Jernej, Stražičar

Zasnovana narodna zamisel napreduje

Vancouver — Ker sem bil pismeno pozvan, kakor menda tudi vsi drugi člani proširjenega glavnega odbora Zveze Kanadskih Slovencev in ker zaradi oddaljenosti mi ni mogoče prisostovati tej važni seji, zdi se mi le pravilno, da sedaj ko se šteje skoraj vsaka drobtina ki je namenjena bodisi za pomoč obih stvari v borbi proti sovražniku, ali pa pomoč našemu narodu in končno priporočilo ter osebno sodelovanje za proširitev najlepše ideje ki je bila kdaj koli vknjižena med nami na polju bratske sloge in vzajemnosti, da tudi sam podam svoja dosedajna opažanja v našem pokretu.

Pred dobrim letom smo Kanadski Slovenci, se srečali z nešteto vprašanji in med prvotnimi, ki nam je vsem bilo skoraj pri srcu že zaradi naše narodnosti, običaje in kulturnosti, kako bi tudi mi kot narodna skupina pomagali prebroditi težke dne današnje dobe, posebnop pa podpreti moralno in gmotno Osvobodilno borbo našega naroda v starem kraju.

Preteklo je malo več kot leto dni, da smo začeli polagati veliko nadejo na novo zasnovanem gruntu med nami. Ob tej nadeji naše misli in želje so segale po razprostrti naši novi domovini. Iz ene v drugo naselbino v zavesti, ali ni mogoče, da se narodno združimo in organiziramo, zavedajoč se da smo edino močna opora za naše vsakodnevnne in pa nastale potrebe, če smo organizirani. Tako je ta novo zasnovana zamisel dobila tudi svoje ime, kot jo danes poznavamo, "Zveza Kanadskih Slovencev".

Nekoliko naših odsekov ki so bili ustanovljeni do tedaj, večje število poznanje, seveda niso prisostovali prvi Konvenciji, kateri se je vršila lanskea leta v pričetku septembra. Razlog je bil oddaljenost in z tem tudi veliki stroški. Vemo pa, kako so

Prvi maj v Kadievki je bil dan svobode, dan robstva, britkosti, trpljenja in smrti, nikoli pa nepozablien na TOVARIŠI PONIMAJ ČO TO ZNAČIT SVOBODA. Louis Zdravje.

da se ne plača nobene bolniške podpore za manj kot sedem dni, to je sicer delo Konvencije ali ker so se pošiljale bolniške nakaznice od odsekov za šest in tudi pet dni, se radi tega naznanja vsem odsekom, da se ne bo izplačevalo bolniške podpore za manj kot sedem dni, prihodnja Konvencija naj to zadevo po svoje uredi.

8 — Glede spora odseka št. 1. in odsek št. 14. v Kirkland Lake, radi razcepitve Mladinskega oddelka, se odloži na predlog br. J. Kužnik, da se obvesti oba odseka da članarina je plačana dotičnih.

Mladinskih članov glede prestopnih listnin najsi sami medseboj poravnajo v nasprotnem slučaju se pa mora sklicati izvenredno sejo Izvrševajnega Odbora, kar pa lahko pride do kakih posledic. Sprejeto.

9 — Br. Krajc predlaga da bi se kupilo blagajniku pisalno mizo, katera bi odgovarjala za shrambo knjig. Odobreno ako se dobi primerno v to svrhu odgovarjajočo mizo.

10 — Izvrševalni odbor V. P. Z. Bled prosi urednika Edinosti, da bi se točno in kolikor mogoče bolj redno poročalo v listu o Uradnih stvari.

11 — Prihodnja seja Izvršnega Odbora se bo vršila dne 9 Julija.

Brat predsednik zaključuje sejo s bratskim pozdravom ob 12,45 popoldne.

Tajnik V. P. Z. Bled, J. Kužnik.

Zapisnikar, John Žužek. Kirkland Lake, 16 apr. 1944.

Calgary za pomoč našemu narodu

Calgary — Na prvi pogled se zdi, kakor dasmo zapali v Calgary po zaključku kampanje za Edinost. Toda ni tako! Gibljemo se zmeraj pomalo in delamo za napredno stvar. Prejeli smo apel za zbiranje pomoči narodom Jugoslavije ter njeni herojski vojski maršala Tita. Ker pa v naši naselbini ni Macedoncev ali Bolgarov smo stopili v ožji stik s soprobrati Čehi in Slovaki. Izbrali smo skupni Odbor, ki bo deloval in aranžiral skupne prireditve od katerih bo šel čisti dobiček za pomoč junaki in po celem naprednem svetu čislani Narodni Osvobodilni armadi pod vodstvom maršala Tita.

Naša skupna in sicer prva plesna zabava v ta namen se vrši v soboto dne 6 maja v znani Poljski dvorani Riverside. Druga zabava ki jo priredi tukajšni odsek Zveze Kanadskih Slovencev bo v istem prostoru dne 27 maja s štirimi dobitki v vrednosti \$25. 00. Srečke so razdeljene v predprodaji med našim članstvom na zadnji seji dne 16 aprila. Že zdaj je opaziti posebno zanimanje za zabavo in živahnost v prodajanju srečk, kjer se je posebno izkazal aktivnega naš član Frank Benčina. Za pripomniti pri tem je, da naš France gre naravnost med Nemce raznih evropskih držav, tudi take, katerim ni Tito najbolj všeč. Toda naš France jih potrplje z te prave strani in hočeš nočeš, morajo kupiti po en ali celo več

tikcev. To delo je posnemal vredno in vsa čast takemu delu. Le tako naprej Frank! Priučimo delo plačati trpljenje tudi z strani onih, kateri so se ošabno ponašali in naivno življali trpljenje našega ljudstva.

Bratje in sestre! Danes je resen čas skupnega dela za pomoč našim krvnim bratom in sestram. Bodimo združeni tako Slovenci, kakor bratje Hrvatini in Srbi. Danes prihaja obupni klic: Pomagaj brat — pomagaj sestra! Naša domovina je pogorišče in naš narod bje neizprosno boj na življenje in smrt zoper zatiralce, boj za svobodo in demokracijo. Oni potrebujejo naše pomoči. Dajmo jim zdaj, ko stezajo roke, ko prelivajo solze in kri. Olajšamo jim težke rane in bolečine. Naj nas navdučejo besede našega nesmrtnega pesnika Simona Gregorčič, ko je dejal: "Odprti roke, odprti srce! Otiraj bratove solze". To so pomembne besede, oživljamo jih zdaj, ko je njihov pomen največje zaupanje tisočev in tisočev v starem kraju. Delujmo bratsko in slogi z eno mislijo in duhom volje vzklikamo: "Smrt fašizmu! Svoboda narodu!"

Naj še ominim, da se naša redna mesečna seja vrši spet tretjo nedeljo v mesecu t. j. dne 21 maja v istem prostoru, Labor Temple, točno ob 2 uri popoldne. Naproša se vse članstvo odseka da se udaleži.

Matt Zalec

IZ LEVACKA ZA POMOČ NAŠEMU NARODU

Levack, Ont. — Dolžnost da smo imeli na Velikonočno nedeljo zabavo v prid Narodni Osvobodilni armadi. Čistega dobička na zabavi smo naredili \$291.55c. (Dvestoaindevetdeset dolarjev in petindevetdeset centov).

Zabava je bila prav dobro obiskana in se je razvila v pravo veselo družabnost naših dobrosrčnih tukajšnjih občenov. Najbrž da je žal vsem onim, kateri se niso vdeležili, te vrednostne zabave, katero so priredili tukajšnji priseljenci v Levacku.

Zahvaliti se moramo ob tej priložnosti našim požrtvovalnim delavkam Mrs. Mary Zenika in Mrs. Mary Došen, katere so napele vse svoje moči in v voljo delale, da je bil tako lep uspeh. Enako zahvala Mrs. Mihelič in Mrs. Grčević, katere ste prinesle lepi dar za žrebanje in kateri je prinesel skupno dober uspeh. Zahvala našim sosestram Ukrajinkam, ki so nam poklonile tudi lepi dar in pomagale v družbi naših žena, da je bilo vsega na izobilje. Posebno je bilo to opaziti na mizah. Bilo je kuhanih in pečenih dobrot. Po večerji so pa prisotni vpisovali svoj dar. Imena darovalcev bodo objavljena pozneje.

Da pa ne boste mislili da smo čutili sušo, naj povem, da smo vnaprej preskrbeli, namreč posamezniki so dali zato večer svoj odmev, rek dobro kapljice. Ni bilo preveč, toliko da smo bili veseli in tudi ginjenega srca.

Zahvaliti se moramo našemu br. Stif Zelenika, kateri je pozdravil goste in vsem navzočim pojasnil namen zabave. Nadalje nam je o tem obširnejše imenitno govoril br. Valentin Legac. V kratkih, toda pomembnih

stari domovini. Če kdaj koli obstojala večje potreba za aktivnost, obstoja zdaj, da vsi naprežemo svoje moči, vpliv in znanje na tem polju dela. Niti eden Slovenec bi ne smel ostati, da ni bil vprašan in niti ena vsota prezrta. Povrhu vsega pa nujna potreba dela, da se prizna Narodno Osvobodilno vlado.

V Vancouverju smo že zaključili da se dela tako za dovoljenje za zbiranje pomoči, kakor tudi priznanje Narodne vlade. Zato mislim in prepričan sem, da bo glavni odbor po teh vprašanih razmotrival in ukrenil vse potrebno za nadaljni procvit in napredek Zveze Kanadskih Slovencev.

Frank Sodoc

besedah nam je pojasnil naši položaj zaveznikov in Narodne Osvobodilne armade v borbi proti zverji v človeški podobi — fašizmu.

Torej še enkrat hvala vseh za vdeležbo in delo, posebno našim muzikantom, ki so prišli iz Sudbury, da so nas zabavili in zvalili k poskočnim plesnim komadam.

Živela nam Osvobodilna in Partizanska vojska! Živel nam maršal Tito! Živela nam Rdeča Armada in živeli naši zavezniki, vsi oni, kateri se bore proti fašizmu. Živeli nam oni naši trpini za kateri je namenjeno naše delo! Frank Nemanic.

RADIO SLUŠALCI SEVERNEGA ONTARIA

Nepozabite spojiti vašega radia s radio postajo C. K. G. B. v Timminsu dne 10 maja od 7.20 do 7.25 uri zvečer.

Ta čas bo govoril tukaj znani rojak Martin Bayuk, glavni organizator Zveze Kanadskih Slovencev v zvezi z šestem vojnem posojilom.

Zatorej spojite vaš radio z omenjeno postajo in slišali boste našega rogaka v naši slovenski besedi.

ZAHVALA UCITELJU MLADINE

Timmins — Slovenski mladinski odsek je imel 16 aprila hvalevreden koncert, katerega se je vdeležilo precejšnje število našega naroda.

Tem potom se najlepše zahvaljujem učitelju mladine, John Lavric, za njegov trud in delo. Da se žrtvuje v tem oziru, nam je priča koncertni program in da ves svoj prosti čas vporabi za pouk in napredek mladine.

S spoštovano hvaležnostjo njemu, pričakujemo že novi koncert.

Ivana Gornik.

OBOŽENI ZA UMOR

Cochrane, 18 aprila — Tukaj se vršila zasliševalna obravnava proti staršem štirih umrlih otrok, kateri so bili zadušeni v njihovem stanovanju vsled požara, prednedavnim v Schumacherju.

Oba sta obtožena za umor svojih štirih otrok. Zaslišanih je bilo več prič, kakor tudi ravnatelj požarne brigade Jack Jucksch. Sodnijska rasprava proti obtoženih se nadaljuje in je pričakovati precej ostro kazen.

Društvena in Organizacijska Naznanila

Članom in članicam Z. K. S. V. Windsorju

Na redni seji tukajšnega odseka Z. K. Slovencev z dne 2 aprila tg. l. je bilo zaključeno, da se bodo redne seje odseka vršile vsako prvo nedeljo v mesecu.

Prihodnja seja se vrši po zaključku sejnega zapisnika dne 7 maja ob 10 uri dopoldne v prostorih pri br. J. Simonič, 915 Albert Rd.

Dolžnost je članom in članicam Z. K. S., da se vdeležujejo rednih sej in da dajo svoje predloge, svoja mišljenja itd. Na prihodnji seji bo več važnih poročil iz Gl. Uprave, kakor tudi drugih odborov.

Članstvu se priporoča točnost, to je ob napovedanem času, da pridemo skupaj, rešimo organizacijska opravila in z tem pomagamo skupni napredki.

Tajnik, Louis Zdravje.

Važno za Toronto in Montreal

V nedeljo dne 7 maja se vrši proslava tretje obletnice "Srbskega Glasnika" v Macedonski dvorani, 386 Ontari St. ob 2 uri popoldne.

Glavni govornik ob tej priložnosti bo zelo ugledni narodni vrhac in urednik "Slobodne Reči", ter tajnik Združenega Odbora Južnih Slovanov v Združenih državah, Mirko Marković.

Poleg govora in pozdravov od drugih organizacij, ter družtev, bo nekoliko koncertnih točk na programu.

Enaka proslava se vrši in sicer v soboto dne 6 maja v Srbsko-Hrvatski dvorani, St. 3449 Lawrence Blvd. Pričetek ob 8 uri zvečer.

Na tem programu poleg koncertnih komadov, bo nastopil Mirko Marković.

Vsled tega vabimo Slovence in Hrvatce, da nas ob tej priložnosti posete kar več mogoče, za kar se jim vnaprej zahvaljujemo.

O D B O R :

Prav lep uspeh koncerta v Sudbury

Sudbury — Dne 9 aprila smo imeli koncert, katerega je priredila Vzajemna Podpornica Zveza "Bled" odsek v Sudbury v Hrvatskem Narodnem Domu. Koncert je bil s bogatim vzporedom in čisti dobček je delno namenjen razvoju novo ustanovljenemu mladinskemu krožku in kampanji našega odseka št. 9 Koncert pa je aranziral L. Račić.

Na programu sta nastopala s deklaracijami, Miss N. Ruparčić in F. Dim; solospjev "Vrle smo Kanadčanke", Miss M. Fojs; solospjev "Kje je moj mili dom", Mr. J. Lesar; dvospjev "Ko lani sem tam mimo šel" Mr. J. Lukežič in Mr. J. Gorše; "Opereta Snubaci" v kateri so igrali: J. Lesar, Dragica Bosnak, K. Nagel, J. Lukežič, F. Curhalek, J. Mihelič. Zbor je zapel "Škerjanček zvržgoli". Violina solo, Miss Fojs, harmonika solo F. Laušič. Orkester je pa dirigiral naš poznani Mr. Kazimir Fojs, učitelj. Dva profesorja iz Chicaga sta igrala F. Curhalek in J. Lukežič.

Imeli smo seveda dosti zabave in smeha. Pri zaključku koncerta so zapeli in z igrali slovensko himno. Dvorana je bila polna do zadnjega kotička.

Zahvaljujemo se vsem pevkam in igralcem, vsem, kateri je kaj pomagal in tudi vsem udeležencem koncerta.

Frank Zaic.

ROJAK PONESREČEN V RUDNIKU

Timmins — Peter Kobetič se nahaja v bolnici za zlomljeno nogo. Ponesrečil se je v tukajšnjem rudniku, kjer je bil vposlen že dalj časa.

Njegov grata Jože Kobetič se nahaja v Windsorju. Petru želimo da čim prej okreva.

Govor Maršala Tita

(Iz 2 strani) potrebe. (Klici: Tako je! Močno odobravanje).

Sovražniki naroda po enotnem načrtu obrekujejo pokret zemlji

Nas so obrekovali in nas obrekujejo z vseh strani, toda po enotnem načrtu. Vsi okupatorji, njihovi kvizlingi — plačanci in izdajalci, vsi tašiči, nedevci, četniki Draže Mihajloviča, Rupnikovi v zemlji in njihovi gospodarji v zamejstvu. Sovražniki naroda se služijo klebet Geobelsovega izuma.

Sovražniki naroda nas obmetavajo in obrekujejo z vseh strani, toda po enotnem načrtu. Vsi okupatorji, njihovi kvizlingi, plačanci in izdajalci, vsi tašiči, nedevci, rupnikovi, četniki Draže Mihajloviča v zemlji in njihovi gospodarji v zamejstvu, izjavljajo in pridigajo, da je naša narodna osvobodilna borba komunistična stvar, boljše vizezija zemlje, da komunisti hočejo zavzeti oblast, ukiniti prava lastništvo, prepovedati verske obrede in vero, vničiti kulturo itd. Tako obmetavanje in obrekovanje je že staro in smrdeče. Naumreč vzkliko je v Geobelsovi kuhinji in postalo glajšaltovana hrana s katero nasičujejo Geobelsovi somišljeniki stanovništvo "nove Evrope" in jo celo izvažajo tudi izven Evrope. Danes pa malo kdo veruje v take laži, najmanj pa narodi Jugoslavije. Naša borba za obstanek preveč je krvava in težka, premnogo so naši narodi pretrpeli v zadnja tri leta, da jih kdo mogel z tako "hrano" nasičevati in zapeljati v stranpotje iz slavne borbe za neodvisnost in srečno budočnost. Minil je oni čas, ko je pešacea pripisovala, nekoč celo z uspehom, komunistom Jugoslavije take in podobne stvari, da bi jih izolirala od naroda. Narodi Jugoslavije so se prepricali v razdobju velike osvobodilne borbe, da so komunisti najzvestejši sinovi svojega naroda, vedno pripravi za največje žrtve za njegovo srečo. (Odobravanje).

V zvezi z tem, a posebno s razvojem vseobsega narodnega upora, ter v zvezi s osvobojenjem vse večje teritorija in v zvezi z vse večjimi nalozami ki se postavljajo pred naše narode, ter v zvezi s razvojem dogodkov v inostranstvu, potrebno je podvzeti vse mere za nadaljnji razvoj narodne osvobodilne borbe; potrebno je podvzeti vse mere kot zagotovitev narodu državne preudelitve, katere se zasniva na bratstvu in enakopravnosti vseh narodov Jugoslavije, katere naj bi zagotovila dejansko svobodo in demokracijo vsem slojem družabnega reda. (Burno odobravanje in klici: Tako je!). Zadnjih 23 let, mornarija se je popolnoma kompromitirala pri narodu. Ona ni bila nosilec demokratičnih načel, marveč diktature najreakcionarnejše klike. Mornarija ni bila veriga za bratstvo narodov Jugoslavije in tudi ne temelj za ustvarjanje močne državne narodne enote. Tembolj je bila nosilec velikosrbske hegemonije in tlačanstva drugih narodov, (Burno odobravanje in klici: "Tako je"). Pokojni kralj Aleksander 1929 leta, razpustil je parlament in vpeljal vojno diktaturo. Vpeljal je režim terorja in nasilja. Kralj Peter II, postal je takoj v pričetku center okrog katerega se je zbiralo vse ono reakcionarstvo, katero je privedlo našo zemljo na rob propada. Še več kot to, on je za cel čas in nadalje tudi danes s obdržanjem najstrannejšega izdajalca Draže Mihajloviča in njegove vojvod. O tem so tisoči dokazov in tez se zavedajo naši narodi. V zvezi z tem, samo republikanski demokracijski oblik vladavine, zmora sprečiti nesrečo. (Dolgotrajno odobravanje).

ČETRT MILIJONSKA ARMDA PREIZKUŠENIH BORCEV

Zdaj nekoliko besed o naši slavni Narodno Osvobodilni armadi. Smelo lahko trdim, da je ustanovitev narodne vojske pod takimi pogoji pod katerimi je bila ustanovljena naša armada, edinstven primer v zgodovini. Iz gorolokih partizanskih oddelkov, brez kakih tovarn za orožje in municijo, brez skladišč in raznih rezervnih odmerkov, brez kakršne koli pomoči od kod, organizirana in ustanovljena je armada blizu četrt milijona, ne v mirni dobi, marveč dobi najstrašnejše in najbolj krvave borbe, narodov Jugoslavije. To je dedščina s katero se lahko ponahaja narodi Jugoslavije in se bodo ponahala njihova nadaljna pokolenja, (Burno odobravanje in poskanje).

Ustvaritev naše Narodno-osvobodilne vojske in še pod takimi pogoji, je bilo zelo težko in naporno delo. Mi nismo imeli vojnih akademij in ne šol, in tudi ne oficirskih kadrov. Vse to se je ustvarjalo in rajalo v procesu same borbe. Prvega maja 1943, Vrhovni Štab, Narodne armade. To so najboljši sinovi naših narodov, kateri so se pokazali pravi borci. Na take častnike in podčastnike, so lahko ponosni vsi narodi Jugoslavije. Tukaj je potrebno pripomniti da so vsi oni častniki bivše jugoslovanske vojske, kateri so od pričetka stopili v naše vrste, če tudi v manjšem številu, zavzeli dostojno mesto v naši vojski. Razumljivo je da bi to število bilo večje, da ni veliko število jugoslovanskih častnikov prišlo v nemško ročstvo, ter jim tako onemogočeno sodelovati v osvobodilni borbi. Vrhovni Štab je promoviral preko 5000 častnikov. V imenu Vrhovnega Štaba Narodno-osvobodilne in Partizanske vojske Jugoslavije, prosim visoko narodno predstavništvo da potrdi dekret od 1. maja 1943 o promoviranju častnikov Narodne Osvobodilne vojske Jugoslavije, Burno odobravanje in klici: "Tako je!"

Vrhovni Štab Narodne Osvobodilne in Partizanske vojske Jugoslavije je izdal dekret vplevanju odklikovanj kot sledi: 1 odklikovanje Narodni Heroj, 2 Partizanska Zvezda prvega, drugega, tretjega in štartega razreda, 5 Narodnega Osvobođenja, 6 Za Hrabrost, 7 Medalja za Hrabrost, 8 Bratstva in edinstva. Prosim visoko narodno predstavništvo, da potrdi dekret Vrhovnega Štaba o vplevanju odklikovanj v Narodni Osvobodilni vojski od 15 avgusta 1943. (Poskanje).

NAJVIŠJE ZAKONODAVNO TELO V ZEMLJI

Približno tako je situacija v četrtm razdobju razvoja naše narodno-osvobodilne borbe. In dosledno temu, našemu narodnemu predstavništvu naloga se dolžnost, da podvzame vse potrebno in opraviči zaupanje ogromne večine svobodoljubnih narodov Jugoslavije. V četrtm razdobju in v zvezi z notrajšnjimi in zunanjimi dogodki, nastaja potreba ustanovitve takih narodnih oblasti, političnih in zakonodajnih, kakor tudi izvršujočih, kateri iz njih nastajajo, ter katere bi bila v stanju obvladati vse težkoče v tej situaciji in katere bi dostojno predstavljale narode Jugoslavije na znotraj in izven, zatem katere bi bile sposobne sprečiti vsak poskus ne glede s katere strani pride, ki bi šel zate, da onemogoči ustvaritev težnje za katere je naš narod prelihtil toliko krvi v veliki osvobodilni borbi. Snet je potrebno da Antifašistični Svet Narodnega Osvobođenja dejansko postane najvišja zakonodajna in izvršujoča oblast naroda Jugoslavije. Danes je nastopil čas da se ustanovi izvršna oblast v obliki začasne vlade, katere bi bila sposobna voditi vse posle ki jih mora voditi prava na-

rodna vlada, (Burno odobravanje. Delegati vstajajo in poskanje).

Mi danes imamo Antifašistični Svet Narodnega Osvobođenja, vstanojlnj pred enim letom. V tem Svetu, zastopani so vsi narodi Jugoslavije. V njem so zastopani celo vsi sloji naše družabnosti. Privikrat v svoji zgodovini naši narodi so poslali v sestav tega Sveta predstavnike iz svoje sredine, katere so svobodno izbrali in v katere imajo tudi zaupanje.

To kar mi danes delamo, je velik dogodek v zgodovini našega naroda. To je obenem velik dogodek v odnošjih napram inostranstvu, odnošjih napram našim zaveznicom, ker z tem naši narodi z svojem predstavništvom jasno in odločno izražajo svojo voljo, (Poskanje). Razumljivo je tako velik korak enega naroda, kot je ustanovitev najvišjega organa v konkretnem smislu ustanovitve Nacionalnega Odbora Osvobođenja Jugoslavije, lahko pričakujemo v prvem momentu ovire in nerazumevanje, celo tudi pri naših zaveznicih v zamejstvu. To je posebno radi tega, ker v zamejstvu obstoja še tkzv. jugoslovanska vlada. Toda v dobi dve leti in devet mesecev težke in krvave borbe za svojo svobodo in neodvisnost, narodi Jugoslavije so pridobili si pravo, da sami odločajo o svoji usodi in ta pravica je popolnoma v skladu Atlantskega čarterja, (Burno odobravanje). Prepričani smo, da naši zavezniki ne bodo napačno razumeli ta zgodovinski korak naših narodov, tembolj nasprotno, da bodo tudi sami storili vse, da prožjo moralno in materialno pomoč preko predstavništva katerega si je narod izvolil v zemlji, (Poskanje).

Kakor je že prej omenjeno v maju 1943 leta, je prišla v Vrhovni Štab delegacija angleške Vrhovne Komande v Kairu. Nekoliko dni pred tem spustila se je ena delegacija pri Glavnem Štabu Hrvatske, N. O. V. Te delegaciji ste imeli nalogo vzpostaviti vezi z Narodno-osvobodilno vojsko Jugoslavije in pripraviti način za odpošiljanje ene glavne delegacije pri Vrhovnem Štabu Narodno-osvobodilne in Partizanske vojske, na čelu z enim angleškim generalom. Vrhovni Štab je to odobril. V mesecu septembru tega leta, je v naš štáb prišla angleška vojna misija nekoliko višjih oficirov na čelu s brigadnim generalom MacLeonom, kateri je imel pooblastilo Vrhovnega Komandanta za Bliznji Vzhod, Wilsona. (Poskanje). V kreditivnem pismu navedena je svrha o prihodu delegacije in to — vzpostavljanjem tesnejših odnošajev Narodne Osvobodilne vojske in angleških sil, organiziranja pošiljateve vojnega materiala Narodni Osvobodilni armadi in koordinacija vojnih operacij, (Poskanje).

Zavezniki so nam že od julija začeli pošiljati primeroma vojni material s pomočjo zrakoplovov, toda v nezadostni količini, kar je bilo razumljivo že radi tega, da so bili edino sredstvo transporta zrakoplovi. Osvobođenjem dalmatinskega obrežja in otočja, prošila se je večja možnost dobavan za večjo količino materiala za našo vojsko, in res, zavezniki so nam poslali večjo količino vojnega materiala in hrane s brodomjev. V dogledu je pa upanje da bomo morskim potom dobili še večje zaloge vojnega materiala, kateri nam je potreben za nadaljevanje vojne. Vemo, nam je danes potrebno težko in moderno orožje, kot naprimer, tanki, zrakoplovi itd. V tem pravcu Vrhovni Štab Narodno-osvobodilne in Partizanske vojske, podvzel je pri naših zaveznicah potrebne korake, (Poskanje).

Zavezniki so nam že od julija začeli pošiljati primeroma vojni material s pomočjo zrakoplovov, toda v nezadostni količini, kar je bilo razumljivo že radi tega, da so bili edino sredstvo transporta zrakoplovi. Osvobođenjem dalmatinskega obrežja in otočja, prošila se je večja možnost dobavan za večjo količino materiala za našo vojsko, in res, zavezniki so nam poslali večjo količino vojnega materiala in hrane s brodomjev. V dogledu je pa upanje da bomo morskim potom dobili še večje zaloge vojnega materiala, kateri nam je potreben za nadaljevanje vojne. Vemo, nam je danes potrebno težko in moderno orožje, kot naprimer, tanki, zrakoplovi itd. V tem pravcu Vrhovni Štab Narodno-osvobodilne in Partizanske vojske, podvzel je pri naših zaveznicah potrebne korake, (Poskanje).

VZPOSTAVLJENE VEZI S ZAVEZNIKI

Ker je Vrhovni Štab Narodne Osvobodilne vojske in Partizanskih oddelkov Jugoslavije vzpostavil vezi s zaveznicami, se ti bolj pogostoma obračajo na nas s vprašanji, kateri niso edino vojaškega značaja ampak pripadajo že kompetenciji vlade. Od druge strani Vrhovni Štab, oziroma Vrhovni poveljnik, je enako naslovil zaveznikom nekoliko zahtev s prošnjo, katere v normalnih odnošjih pripadajo le vladi in njeno oblast. Odposlana je v Italijo delegacija za prejetanje vojnega materiala, radi organizacije in izročitve naših vjetnikov, internirancev in za njihovo povrnitev v domovino. Dalje je Vrhovni Štab postavil zahtevo zaveznikom za povrnitev vojnih in trgovskih brodov, ki jih je zaplenila Italija, (Burno odobravanje). Ravnotako je postavil vprašanje naših internirancev, postavil je vprašanje za dajateve naši vojski težkega modernega orožja, tanke, zrakoplove, topove itd., kakor tudi za vzpostavitev pristaniščne in zrakoplovne baze v Italiji. V zvezi z vsem tem Vrhovni Štab Narodno-osvobodilne vojske in Partizanskih oddelkov Jugoslavije in na odobrenje angleške Vrhovne komande v Kairu, odposlal je tam svojo delegacijo, katere bo na licu mesta skušala rešiti vsa ta vprašanja.

Iz vsega tega se razodeva kako je potrebno in nujno formiranje začasne vlade, katere bi večino teh vprašanj rešila v zamejstvu kot edino zakonito predstavništvo naroda Jugoslavije.

Vrhovni Štab je uspel vzpostaviti vezi s zaveznicami, to je; Vel. Britanijo, Združenimi državami, čigar predstavništvo vojske se nahajajo pri nas in da se dela na tem, da pride predstavništvo Sovjetske Unije, (Burno odobravanje in klici: Živela Sovjetska Unija!). Želja našega naroda kakor tudi

Junaška obramba Sevastopola

Spisal Podadmiral, F. Oktyabrsky

(Prevedel J. Smrke)

Posebna brigada mornarjev

G. GAIDOVSKI:

Prebitje skozi blokado

(Evgenij Petrov)

Moštvo je natančno vedelo, kako nalogo ima ter ni do ni imel napačnih misli v tem pogledu. Ladja "Taškent", je morala prebiti nemško blokado. V Sevastopolu izložitii municijo, vzeti žene, otroke in ranjence na krov ter izpzet prebiti blokado nazaj do svoje baze.

Ob drugi uri popoldne 26 junija 1942, dolga, ozka, modrosiva ladja se je podala na potovanje. Bila je smrtna tišina. Morje je bilo popolnoma gladko in svetlo, nebo čisto brez oblakov, samo ogromno svetlo sonce je gorelo na njemu. Slabše vreme za prebitje blokade, katero si ni mogoče zamisliti.

Slišalo se je, da je nekdo na mostu dejal: "Oni bodo prišli nad nas od solčne strani" (posebno nepripravna za opazovalce). Ampak tišina je vladala še dolgo časa potom. Nič ni vznemirjalo slepilno modre gladine na vodi in nebu. "Taškent" je izgledal nekam čuden. Ako bi bil pred letom kdo rekel mornarjem, kateri so bili na njemu kot konjenik na konju to, da bodo imeli takšno pot, bi najbrž ne bili verjeli.

Krov in hodniki so bili zametani s zaboji, vrečami kot da to ni poveljniška ali admiralna ladja "Taškent", najkrasnejša, najhitrejša ladja Črnomorske flote, ampak kakšen umazan tovorniški parnik. Potniki so sedeli in ležali vsepovsod. Potniki na bojni ladji! Kaj more biti še bolj čudnega? Ampak ljudje se že dolgo časa ne čudijo, kako nenavadni stvari v vojni katero vojujejo na Črnem morju. Oni vedo da zaboji in vreče se sedaj rabijo za branilce Sevastopola, medtem ko potniki katere vozi "Taškent", so Rdečearmejci, kateri bodo olajšali položaj v Sevastopolu vsaj za nekoliko.

Ti drzni Rdečearmejci so se počutili na krovu ladje, kakor doma. Poveljnik in komisar batalijona, sta se nekoliko pomnila, dala sta povelje in mornarji so videli, kako Sibirci, kateri niso bili nikoli prej na morju, pristopili težkim strojnimi puškami okoli krova in so se izkazali da znajo vse umetnosti streljanja.

Kakor hitro so se ukrcali na ladjo, ali smatrali za svojo kakor okupirani teritoriji. Medtem so morje smatrali za sovražni teritoriji ali pa zaseden po sovražniku. Zato po pravilih vseh zakonov vojaške umetnosti, so postavili obroč obrambe. To je razveselilo mornarje. To niso strahopetci ki jih vozimo, je bilo mnenje med njimi. In prijateljsko razpoloženje je bilo takoj vzpostavljeno med mornarji in vojaki Rdeče Armade.

Ob štirih popoldne "alarm"! Vsak na svoje mesto je bil signal Nemško proizvedovalno letalo se je pojavilo na jasnem nebu. Zategnjen glaza alarma se je glasil, kot bi komu bakreno struno navijal okoli srca. Protiletalski topovi so šli v akcijo!

"Začeli so bljuvati ogenj". . . Pozivedovalec je izgovoril iz neba. Sto oči je bilo uprtih v nebo ledino. . . S daljnogledi, teleskopi in gonjometri . . . pazljivo. Ladja je hitela naprej proti neizogibni bitki. V teku ene ure, bitka se je v resnici začela. Pričakovali so da bodo napadeni s torpednimi letali, toda na mesto teh dolgodistančni "Heinkel", so se pojavili.

Bilo jih je trinajst. Prišli so v zaporednih vrstah, naravnost od solca, ter leteli nad ladjo in vrgli večjega kalibra bombe.

Nastalo je vprašanje: "Uspeh potovanja, usoda ladje in usoda moštva na ladji" največ odvisno od ene osebe — poveljnika "Taškenta", stotnika Vasilija Jarošenka. Široko plečat, zagorelega obraza mož, srednje velikosti z črnimi muštacami. Nepremično je stal na poveljniškem mostu. Brez da bi pokazal znak vznemirnosti, je korakal z črnimi muštacami. Nepremično je stal na poveljniškem prišel v desetinski sekunde do zaključka in je zaklical: "Obrni na levo". . .

Od tega momenta ko se je spopad vnel, krmar visok, lepe postave, modrih oči, začel izvrševati njegova povelja z izvenredno spretnostjo. Mogel je na hitro obrniti smer ladje. Treseča se v ogrožju, toda v sekundi se je mogla obrniti na desno ali pa levo, naprej ali pa nazaj. Silno bele pene vode so se dvigale od bombnih eksplozij iz morja. "Eksplozija na levi"! je javil opazovalec.

Bitka je trajala skoraj tri ure brez prestanka. Medtem, ko so nekateri od "Heinkelov" bombardirali ladjo v zaporednih valih, so drugi odleteli po novi tovor. Zeleni smo noči, kot potnik v puščavi kapljo vode. Jarašenka je še vedno nepretrgoma hodil po mostiču ter z namršeni obrvi smotril in besni svod. Skoraj vsak drugi je opazoval njegovo kretnjo. Izgledal je kot vsegamogotni Bog. Enkrat ko je šel mimo mene med dvema padlika bombama, ta Bog v stotniški uniformi je pomežikal z očmi, se nasmešnil ter dejal: "Hudirja bodo oni". . . Jaz jih bom prevaril vseeno!

Vsega skupaj so Nemci vrgli štirideset velikih bomb, približno po eno bombo na vsake štiri minute. Tudi mirilo so dobro. Najmanj 10 bomb je padlo v vodo na pravi cili, da ni ukazal Jarašenko ob pravem času obrniti smer ladje. Zadnja bomba je padla daleč na levo od ladje, ko je bil že prvi mrak in je luna pomolila svojo glavo na obzorju. Deset do pedajst minut pred tem, smo s zadovoljstvom sledili kako eden "Heinkeljev" popolnoma zavil v rožnati dim, padel v morje.

Bombardirji so bili prevarani in izmodreni, ali položaj ni bil nič manj košljiv in napet. Bližali smo se Sevastopolu. Bila je že noč. Ogromna luna je visela nizko na nebu. Senca ladje je bila jasno obrisana na vodi v mesečini. Ravno ko smo pluli ob Balaklavi, je opazovalec zaklical:

"Torpedni čoln". . . na desno! Topovi so začeli streljati. Resna težkoča je v tem, da v temi ni mogoče videti torpeda, ter se mu izogniti. Čakali smo vsak trenotek . . . ali eksplozija ni sledila. Naša ladja je hitela s polno paro naprej. Torpednih čolnov ni bilo več videti. Skoro gotovo da so ostali odzadaj. Končno smo zapazili pri mesečni svetlobi malo skalnato ozemlje, ta majhen pas zemlje, na katerega misli vsa naša domovina s ponosom in sočutjem.

(Se nadaljuje prihodnjič)

vojske je, da se čim prej vzpostavi s svetom velike simpatije, ustvarjeni s velikom bratskom družvom v katero narodi Jugoslavije polagajo največje zaupanje kot v svojo glavno največjo zaščitnico.

Borba naših narodov in njeni siljajni uspehi, ki so doseženi na bojnem polju s pomočjo svoje svetle Narodno-osvobodilne vojske in Partizanskih oddelkov, ustvarila je pred celim naprednim